

Prof. dr Slobodan JOVANOVIĆ

Postupanje posrednika u najboljem interesu osiguranika i obaveze špeditera u vezi sa osiguranjem interesa komitenta

UDK: 368:347.763
Primljen: 22. 9. 2019.
Prihvaćen: 1.10.2019.
Sručni rad

Apstrakt

Interes se u pravu osiguranja javlja kao značajan pravni institut koji predstavlja uslov za punovažnost ugovora o osiguranju. Postupanje u najboljem interesu predstavlja standard po kojem se procenjuje savesnost i poštenost ponašanja posrednika u osiguranju prilikom izvršavanja ugovornih obaveza. Radi se o obavezi posrednika u osiguranju ustanovljenoj zbog unapređenja zaštite slabije ugovorne strane. Ova obaveza javlja se i kod pružalaca drugih usluga kojima osnovna delatnost nije posredovanje u osiguranju, kao što su advokatske ili špediterske usluge.

U radu se analizira obaveza postupanja u najboljem interesu osiguranika uopšte i u pravnom odnosu špedicije uvidom u pravnu teoriju i uslove poslovanja domaćih i stranih špediterskih preduzeća.

Ključne reči: najbolji interes, potrebe, posrednik, osiguranje, rizici, špediter, komitent

1. UVOD

Mentalno stanje ljudi u odnosu na neke lične okolnosti i stanja prirodno dovodi do nastanka interesa za zadovoljenjem određene potrebe ili cilja. Potreba ili cilj može da se odnosi na sadašnje ili buduće interese u zavisnosti od toga da li se ostvaruju tekuće lične ili komercijalne potrebe ili se zadovoljenjem interesa pomaže postizanje nekog cilja u budućnosti u korist bliskih lica.

Opšti pojam „interesa” ima više značenja, od kojih je za potrebe ovog rada najvažnije sledeće: „Interes je pažnja prema onome što odgovara nečijim potrebama...” (Nikolić, 2007, 476). Radi se praktično o pažnji koje neko lice posvećuje sopstvenim potrebama i načinima kako da one budu zadovoljene. U odno-

* Predsednik Udruženja za pravo osiguranja Srbije, e-mail: nsjovanovic@sbb.rs.

su osiguranja, potrebe se zadovoljavaju samostalnim angažmanom na zaključenju ugovora o osiguranju, a kada ugovarač nema dovoljno znanja ili vremena može da koristi usluge posrednika u osiguranju.

Interes se u pravu osiguranja javlja i kao značajan pravni institut (Šulejić, 2005, 304). Punovažnost ugovora o osiguranju zavisi od postojanja nekoliko pretpostavki, od kojih je postojanje „interesa osiguranja” na strani lica, u trenutku kada zaključuje ugovor o osiguranju sopstvenog interesa, jedna od najvažnijih. Osim toga, u trenutku nastanka osiguranog slučaja, neophodno je da lica imaju interes za nadoknadom štete da bi mogla da potražuju njenu nadoknadu od osiguravača.

Tako opredeljen interes osiguranja nema dodirnih tačaka sa standardom postupanja posrednika u osiguranju koji ga obavezuje da uvek radi u „najboljem” interesu klijenta, koji je na nivou Evropske unije (dalje u tekstu: EU) uveden Direktivom o distribuciji osiguranja iz 2016. godine (dalje u tekstu: DDO), dok je u SAD ovaj princip počeo da se uvodi prvo u Saveznoj državi Njujork izmenama i dopunama Zakona o osiguranju Uredbom o osiguranju br. 187 – Adekvatnost i najbolji interes u osiguranju života i anuiteta (od 17. jula 2018. godine koje su stupile na snagu 1. avgusta 2019. godine).¹ Standard postupanja u „najboljem interesu klijenta” nalaže posredniku obavezu određenog načina postupanja, dok se kod interesa osiguranja radi o uslovu za punovažnost ugovora o osiguranju.

¹ First amendment to 11 NYCRR 224 (Insurance Regulation 187) Suitability and best interests in life insurance and annuity transactions, New York State Department of financial services, July 17, 2018. Napominjemo da je i Komisija za hartije od vrednosti i berze SAD, nadzorno-regulatorni organ za finansijska tržišta, početkom juna 2019. godine takođe donela Uredbu o najboljem interesu: Standard ponašanja brokera-dilera (Regulation Best Interest: The Broker-Dealer Standard of Conduct, 17 CFR Part 240, [Release No. 34-86031; File No. S7-07-18] RIN 3235-AM35, June 5, 2019, Securities and Exchange Commission).

U doba inovativnosti i razvoja finansijskih tržišta, kao i potreba za pokrivanjem različitih rizika ili obezbeđenja određenih ciljeva i delatnost osiguranja se menja i dopunjuje svoju ponudu novim proizvodima. Samim tim, potencijalni klijenti najčešće nisu upoznati sa njihovim bitnim karakteristikama i načinom funkcionisanja ukoliko ih sa njima ne upozna distributer osiguranja – društvo za osiguranje, posrednik ili agent u osiguranju.

Pojam „interes klijenta” u kontekstu zaključivanja i izvršavanja ugovora o osiguranju treba razlikovati od zaštite interesa osiguranika kao potrošača usluga osiguranja na osnovu relevantnih propisa, a neretko i zakonodavac uvodi određene obaveze osiguravača i drugih prodavaca proizvoda osiguranja na informisanje ugovarača osiguranja pre zaključenja ugovora i tokom njegovog trajanja, kojom se štiti pravo ugovarača osiguranja na mogućnost da donese ispravnu odluku o tome da li su zaključivanjem odgovarajućeg ugovora s određenim osiguravačem dovoljno zaštićeni njegovi interesi koje želi da postigne zaključivanjem ugovora i da odgovaraju njegovim potrebama (Jovanović, 2019).

Obaveze posrednika u osiguranju danas su relativno detaljno regulisane u većini pravnih sistema, pa bi to trebalo da bude garancija izvesnosti u zaštiti osiguranika. Posrednik u osiguranju ne samo da dovodi osiguranika u vezu sa njegovim budućim osiguravačem, već bi trebalo i da ne prepušta osiguraniku da on sam pregovara sa osiguravačem o uslovima osiguranja. Sudeći prema odluci francuskog Kasacionog suda iz 1964. godine, ne bi se baš moglo tvrditi da je postupanje u „najboljem interesu klijenta” novitet u pravu osiguranja. Tako je navedeni sud zauzeo sledeći stav: „Ako se potencijalni osiguranik obrati brokeru, to je zato što sam nema potrebnog vremena na raspolaganju i zato što ne poseduje tehničku i pravnu kompetentnost bitnu za razgovor o sastavljanju uslova osiguranja i svim njegovim naknadnim izmenama, a smatra se da broker zna kako da upravlja *najboljim interesima osiguranika (kurziv dodao autor)* radi pokrića konkretnih rizika prema *najboljim mogućim uslovima osiguranja (kurziv dodao autor)*.”²

Međutim, postavlja se pitanje šta je sadržina savesnog i poštenog postupanja, na profesionalan način u najboljem interesu klijenta? Da li je to obaveza upravljanja, prijavljivanja i sprečavanja sukoba interesa u vezi sa provizijom ili drugom beneficijom ili postupanje u najboljem interesu klijenta treba da se svede samo na

obavezu poštovanja profesionalnog kodeksa postupanja? Prema DDO, čiji je autor primenio negativni metod definisanja i ograničio se samo na sukob interesa u vezi sa provizijom, smatra se da je posrednik u osiguranju ispunio navedenu obavezu ako naplata ili primanje provizije, naknade ili druge beneficije nema nepovoljno dejstvo na kvalitet usluge koja se pruža klijentu (Direktiva o distribuciji osiguranja, 2016, čl. 29, st. 4, tač. /a). U oblasti poslovanja posrednika na finansijskim tržištima Komisija za hartije od vrednosti i berze SAD, prilikom donošenja relevantne uredbe o najboljem interesu klijenta, smatrala je da je najbolji pristup regulisanju ovog pitanja da se propiše „opšta obaveza” postupanja u skladu sa standardima poslovnog kodeksa, umesto da se posebnom odredbom izričito definiše sadržina „najboljeg interesa” (Regulation Best Interest, 2019, 54). Ovo samo pokazuje koliko je teško precizno unapred propisivati sadržinu pomenute obaveze i istovremeno težiti njenoj sveobuhvatnosti.

Odredba čl. 17, st. 1 DDO, kojom je uvedeno pravilo po kojem su distributeri proizvoda osiguranja dužni da uvek postupaju savesno, pošteno i profesionalno u skladu sa najboljim interesom svojih klijenata, ostavila je prostor državam članicama da ili detaljnije regulišu sadržinu najboljeg interesa klijenata ili da utvrđivanje najboljeg interesa klijenta prepuste sudovima. Primenjeno u praksi, ovo načelo znači da bi sudija mogao reći da je osiguravač postupao pošteno, korektno / savesno i profesionalno u najboljem interesu klijenta morao bi da prethodno ispita koji je to interes koji se može kvalifikovati kao najbolji za klijenta prilikom zaključenja ugovora o osiguranju, izvršenja pojedinih obaveza osiguravača prema klijentu ili realizacije određenog prava osiguravača prema klijentu / osiguraniku (Slavnić, 2018, 15).

Nove tendencije pravnog regulisanja dovode do toga da se na delatnost pružaoca usluga primenjuju preklapajući pravni režimi, posebno kada se u obavljanju glavne delatnosti ili profesije pružaju i neke sporedne usluge. To je slučaj i sa uslugom osiguranja koju pružaju pružaoci drugih vrsta usluga kao osnovnu delatnost.

Ponekad se u pružanju usluga javlja potreba za angažovanjem drugih lica koja bolje poznaju određenu oblast ili obavljaju druge poslove u korist klijenta u sklopu osnovne usluge. Na primer, advokatske ili špediterske usluge neretko mogu da budu povezane i sa uslugama lica različitih specijalnosti i kvalifikacija. Pri svemu tome, pružaoci usluga su dužni da vode računa o rešavanju sukoba interesa i da postupaju u interesu svojih klijenata. Ako pružalac usluge nije u mogućnosti da pruži najbolju moguću uslugu klijentu, onda bi trebalo da ga uputi nekom drugom koji je za konkretnu oblast adekvatniji izbor. Tako Udruženje advokata za pružanje

² Cour de cassation, 1ère chambre civile, 10 novembre 1964, JCP 1965 II 13981. Dostupno na: <http://www.radier-associes.fr/les-responsabilites-particulieres-et-professionnelles/les-agents-et-les-courtiers/la-responsabilite-des-agents-et-des-courtiers/>, 2. 10. 2019.

usluga nezavisnog finansijskog savetovanja Velike Britanije (*Solicitors for Independent Financial Advice – SIFA*) smatra da kada advokat ima finansijski interes a upućen je na angažman nekog trećeg lica, dužan je, pored objašnjenja klijentu zašto je angažman trećeg lica u njegovom najboljem interesu, da od njega dobije i „informisanu saglasnost” (Seager, 2019). Međutim, postupanje u najboljem interesu klijenta neposredno je povezano i sa težnjom zaštite najboljeg interesa pružaoca usluga koji treba da stiče dobit. Ako privredno društvo nije profitabilno, to utiče i na mnoge druge i njihovu sposobnost da ostanu profitabilni (De Geyter, 2007). Ipak, ako bi se vodilo računa samo o sopstvenim interesima, klijenti će ubrzo potražiti drugog pružaoca usluga koji će na bolji način zadovoljiti njihove potrebe i zahteve.

2. INTERES KOMITENTA

U oblasti špedicije zaštita interesa komitenta predstavlja jednu od obaveza špeditera koja se ispoljava u različitim okolnostima. Špediter vrši otpremu i dopremu stvari, kao i poslove u vezi sa otpremom stvari na osnovu dispozicije³ komitenta. Iako je ova odredba sasvim jasna komitentu, ona krije u sebi mogućnost da se špediter, u cilju isključenja svoje odgovornosti, pozove na činjenicu da za potrebno postupanje u izvesnim okolnostima nije imao nalog komitenta. Međutim, špediter je dužan da uvek kada nije u mogućnosti da pribavi nalog komitenta, postupi sa pažnjom dobrog privrednika i preduzme sve mere u najboljem interesu komitenta (Jovanović, 1997, 15). Špediter je u obavezi da osigura robu komitenta samo na osnovu izričite dispozicije komitenta u vezi sa svakom otpremom. Opšti uslovi poslovanja međunarodnih logističara i špeditera Srbije⁴ izričito ne regulišu šta treba da sadrži dispozicija za osiguran-

³ Dispozicija je pismeni nalog komitenta na osnovu kojeg se zaključuje ugovor o otpremi (špediciji) stvari. Prema čl. 6, st. 2 Opštih uslova poslovanja međunarodnih logističara i špeditera Srbije (*Službeni glasnik RS*, br. 105/2008) nalog (dispozicija) sadrži sve potrebne podatke o stvarima i njenim osobinama, tačne upute u pogledu njene otpreme i izvršenja poslova u vezi sa otpremom, a isto tako i druge podatke koji su potrebni za pravilno i blagovremeno izvršavanje datog naloga. Zakon o obligacionim odnosima koristi termine „nalog” i „uputstva”, a izričito propisuje da se na ugovor o špediciji primenjuju pravila ugovora o komisijonu i trgovinskom zastupanju. Na ugovor o komisijonu i trgovinskom zastupanju, tako i na ugovor o špediciji, shodno se primenjuju pravila ugovora o nalogu ukoliko ugovorima o komisijonu i trgovinskom zastupanju nije predviđeno nešto drugo. Izrazi „nalog” i „dispozicija” se redovno upotrebljavaju u tekstovima opštih uslova kao sinonimi, a takođe se u pravnoj literaturi nailazi i na izraze „uputstvo” i „instrukcija”.

⁴ *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 105/2008.

je da bi obavezivala špeditera da je izvrši. Zakonom o obligacionim odnosima ovo pitanje je regulisano tako da je, u slučaju da ugovorom nije određeno koje rizike treba da obuhvati osiguranje, špediter dužan da osigura stvari od „uobičajenih rizika.” Međutim, opravdano se postavlja pitanje: Šta se smatra pod izrazom „uobičajeni rizici”? Prema jednom shvatanju, pod „uobičajenim rizicima” se smatraju osnovni rizici koji se pojavljuju u pojedinim granama saobraćaja, kao što su rizici mora, više sile i sl. (Carić, 1995, 1387). Radi se o shvatanju koje se zasniva na poslovnom običaju u poslovima kupoprodaje robe iz Uzanse br. 243 (Opšte uzanse za promet robom, 1954). S obzirom na to da se rizici dele na osnovne (saobraćajna nezgoda, elementarne nepogode, eksplozija, požar i razbojništvo), dopunske (krađa, neisporuka, manipulativni rizici i rizici u vezi sa svojstvima robe) i specijalne rizike (ratni i politički rizici) (Jovanović, 2016, 253–254), očigledno je da špediter ne može da nagađa da li komitent uopšte želi da osigura neki od dopunskih rizika ako on izričito dispozicijom ne da jasan nalog kako da špediter postupi prilikom otpreme robe. Opšti uslovi poslovanja međunarodnih logističara i špeditera Srbije iz 2008. godine u čl. 36 jasno ističu: „Kad nalog za osiguranje ne sadrži posebne rizike koje treba pokriti osiguranjem, špediter je dužan pokriti samo osnovne transportne rizike.” U engleskom pravu štete na robu tokom prevoza koje prouzrokuju pacovi i ostale štetočine nisu pokrivena osiguranjem, osim ako se stranke nešto drugo ne sporazumeju (Brown, 1998, 180). Međutim, kao što je prethodno rečeno, u osnovne rizike ne spada čitav skup rizika koji mogu nastati prilikom otpreme i prevoza robe. Tako, poslovna praksa transportnog osiguranja poznaje osiguranje dopunskih rizika karakterističnih za svojstva stvari, kao što su: naduvavanje konzervi, oštećenje etiketa iz bilo kojeg uzroka, zagrevanje / znojenje iz bilo kojeg uzroka, stvrdnjavanje iz bilo kojeg uzroka, samozapaljenje iz bilo kojeg uzroka, rđa, oksidacija, korozija iz bilo kojeg uzroka i brojni drugi od kojih neki nisu u vezi sa prirodnim svojstvima stvari (Pavić, 1982, 147). Pored navedenih, u današnje vreme javlja se i osiguranje od informatičkih rizika.

Iz napred izloženog jasno je da špediter ne može da nagađa koje su želje komitenta u vezi sa osiguranjem kako bi zaštitio njegov najbolji interes, ali to ne isključuje njegovu obavezu predugovornog savetovanja komitenta o rizicima kojima roba može biti izložena tokom prevoza, o značaju mogućnosti nadoknade štete putem osiguranja robe, o rizicima koji spadaju u osnovne i dopunske, kao i o drugim bitnim okolnostima njihovog poslovnog odnosa. Omogućavajući komitentu da na taj način stekne sveobuhvatnu sliku o okolnostima usluge špedicije, rizicima u prevozu i glavnim

karakteristikama osiguranja robe, špediter olakšava komitentu da donese informisanu odluku u vezi sa tim da li će dati nalog za osiguranje. Savetodavna uloga špeditera radi zaštite interesa komitenta proizlazi iz špediterove obaveze da postupa sa pažnjom dobrog privrednika o čemu je autor pisao u svojoj magistarskoj tezi (Jovanović, 1997, 52). Ipak, savetodavna usluga špeditera neće biti potrebna kada su ugovorom o kupoprodaji robe definisani elementi po kojima se roba mora osigurati.

U nekim slučajevima savetodavna uloga špeditera o elementima osiguranja robe neće ni biti potrebna. To je posebno slučaj kada se radi o obaveznom osiguranju pošiljke u toku prevoza ili kod neke druge specijalizovane privredne usluge koja je potrebna u cilju realizacije otpreme stvari od strane špeditera, na osnovu zakona (Carić, 1995, 1386).

U uporednom pravu postoje dve grupe pravnih sistema regulisanja obaveze špeditera na zaključivanje ugovora o osiguranju robe u prevozu. To su nemački i francuski sistem.

Za razliku od domaćih Opštih uslova poslovanja međunarodnih logističara i špeditera, nemački Opšti uslovi poslovanja špeditera (dalje u tekstu: ADSp) definišu kada špediter treba da zaključi osiguranje jer je ono u interesu komitenta, kao i okolnosti kada on nema tu obavezu. Radi se o pretpostavkama o postojanju i nepostojanju interesa komitenta. Tako je špediter dužan da, pretpostavi da je zaključenje osiguranja robe u interesu komitenta posebno kada je po prethodnom ugovoru o špediciji, u kontinuitetu postojećeg poslovnog odnosa, za istog principala već zaključivao ugovor o osiguranju, kao i onda kada komitent prijavi vrednost robe radi zaključenja ugovora o osiguranju (ADSp, 2017, čl. 21, tač. 2.1 i 2.2). Pretpostavka da je zaključenje ugovora o osiguranju u interesu komitenta ne postoji ako je komitent izričito zabranio kupovinu osiguranja ili ako je komitent istovremeno špediter, prevoznik ili skladištar (ADSp, 2017, čl. 21, tač. 3.1 i 3.2). Navedena pravila, takođe ne postoje ni u austrijskim, holandskim, poljskim i nordijskim uslovima poslovanja špeditera. U nemačkim uslovima poslovanja špeditera može biti problematično tumačenje načina primene navedenih pravila s obzirom na to da nije jasno naznačeno da li se radi o alternativnim ili kumulativnim uslovima, jer se ne koristi veznik „i” ili, umesto njega, veznik „ili”. Konkretno, da li špediter ima obavezu da zaključi osiguranje robe ako komitent ne prijavi njenu vrednost, a postoji duži poslovni odnos između komitenta i špeditera? Problem se još više usložnjava kada se uzme u obzir da je špediter dužan da postupa po instrukcijama komitenta posebno imajući u vidu sumu osiguranja i rizike od kojih roba treba da se osigura. To bi

značilo da je komitent dužan da u nalogu za špediciju mora da naznači navedene elemente za osiguranje, jer ako komitent to ne učini, špediter ne bi bio dužan da zaključi ugovor o osiguranju. Međutim, obaveza nemačkog špeditera u vezi sa osiguranjem robe u prevozu je postavljena šire, pa je predviđen još jedan standard postupanja špeditera kada komitent ne da nalog za osiguranje sa pomenutim elementima. U tom slučaju špediter je dužan da sam proceni vrstu i obim pokrića i zaključi osiguranje prema uobičajenim tržišnim uslovima (ADSp, 2017, čl. 21, tač. 4) postupajući u interesu komitenta. Ovde se ponovo otvara pitanje šta se smatra „uobičajenim” tržišnim uslovima osiguranja imajući u vidu ranije navedenu podelu transportnih rizika na osnovne i dopunske, kao i one koji su karakteristični za prirodna svojstva stvari. Na ovo pitanje, nemački uslovi poslovanja špeditera ne pružaju odgovor. Zbog toga, ako komitent ne da izričit i jasan nalog u vezi sa svim bitnim elementima osiguranja, špediterovo postupanje u interesu komitenta u vezi sa osiguranjem prepušteno je špediterovoj subjektivnoj proceni.

Austrijski uslovi poslovanja špeditera jasno utvrđuju ovlašćenje špeditera da u slučaju nejasnog ili nemogućeg naloga za osiguranjem, odredi vrstu i obim pokrića prema svom shvatanju (AÖSp, 2018, čl. 35, st. /a). Naravno postupanje u najboljem interesu komitenta, u ovom slučaju, bi trebalo da navede špeditera da se konsultuje sa komitentom i proveri da li je ispravno špediterovo shvatanje komitentovih zahteva i potreba. U tom smislu bi špediter na elemente za osiguranje koje je sam sastavio trebalo da zatraži pismenu saglasnost od komitenta. Iako domaći uslovi poslovanja špeditera ne sadrže sličnu odredbu, gore navedena pravila primenjena su i u domaćem špediterskom pravu.

Francuski pravni sistem špedicije, kao i većina drugih uključujući i domaći sistem poslovanja špeditera, propisuje da špediter nema obavezu da zaključi osiguranje bez pismenog naloga komitenta za svaku pošiljku (CGV-TLF, 2017, čl. 3). U ovom sistemu, opšti uslovi poslovanja špedicije jasno regulišu obavezu komitenta tako što je on dužan da naznači rizike koje treba osigurati i sumu osiguranja robe. Međutim, za razliku od nemačkih, francuski usloviposlovanja špeditera ne predviđaju njegovu obavezu da samostalno procenjuje šta je interes komitenta u vezi sa osiguranjem. Izuzev ako nešto drugo nije navedeno u nalogu za osiguranje, špediter je dužan da zaključi osiguranje od „redovnih rizika”. I u ovom slučaju može se postaviti pitanje da li se pod redovnim rizicima smatraju samo osnovni ili i rizici svojstva stvari koji redovno postoje za pojedine vrste stvari u transportu.

Za razliku od svih analiziranih uslova poslovanja špeditera, samo francuski uslovi predviđaju obavezu

špeditera, kada postupa na osnovu izričitog, pismenog naloga komitentaza osiguranje, da vodi računa da je osiguravač solventan u trenutku zaključenja ugovora o osiguranju. Ovo rešenje čini se da je u skladu sa osnovnim pravilom u vezi sa obavezama špeditera, a to je da špediter ne odgovara za rad trećih lica, već samo za njihov savestan i stručan izbor pažnjom dobrog privrednika (Carić, 1995, 1382; Jovanović, 1997, 172). Međutim, navedena obaveza špeditera u francuskom pravu naglašala bi proveru finansijskog stanja društva za osiguranje kroz završne račune i na druge adekvatne načine, što izvesno produžava vreme i angažuje druge resurse za ispunjenje ove obaveze. Ovde treba imati u vidu da su velike brokerske kuće, kojima je to glavna delatnost, sposobne da sopstvenim resursima same izrade nezavisnu finansijsku analizu osiguravača, dok isto ne važi i za one manje (Jovanović, 2007, 91). Zato smatramo da je ova obaveza nesrazmeran teret za poslovanje špeditera. U holandskom pravu, izričito se naglašava da špediter ne preuzima nikakvu odgovornost, ni obaveze u slučaju nesolventnosti osiguravača, brokera ili posrednika u osiguranju (*Nederlandse expeditievoorwaarden, Algemene Voorwaarden van Fenex*, 2018, čl. 7, st. 2).

U svim pravnim sistemima civilnog prava savestan izbor društva za osiguranje proizlazi iz suštine bavljenja posredničkom delatnošću u osiguranju i obaveze postupanja sa pažnjom dobrog privrednika. Ova obaveza špeditera u domaćem pravu, trebalo bi da proizlazi iz jedne druge obaveze koja je propisana važećim Zakonom o osiguranju (čl. 94, st. 2, tač. 4) po kojoj je posrednik u osiguranju dužan da navede razloge za date savete u

vezi sa predloženim ugovorom o osiguranju, odnosno da obrazloži zašto je izabrao određeno društvo za osiguranje sa kojim predlaže zaključenje ugovora o osiguranju.

3. ZAKLJUČAK

Iako propisi koji se donose na nivou Evropske unije imaju za cilj unapređenje položaja fizičkog lica u svojstvu potrošača, oni ne unapređuju pravni položaj pravnih lica – korisnika usluga imajući u vidu izričite odredbe o izuzeću od primene zaštitnih propisa na pravna lica i lica koja u sklopu svoje profesije pružaju usluge. Ipak, u najnovijim verzijama uslova poslovanja špeditera u uporednom pravu primetna je izvesna evolucija, iako skromna, u smeru zaštite interesa špediterovog komitenta. Tako uslovi poslovanja špeditera i dalje samo šturo regulišu po neku situaciju u vezi sa zaključenjem ugovora o osiguranju i propisuju šta se u tim okolnostima smatra postupanjem u najboljem interesu komitenta. Međutim i u tim situacijama se koriste prilično neodređeni izrazi kao što su „uobičajeni tržišni uslovi” (nemački uslovi) ili „redovni rizici” (francuski uslovi), kao što je konfuzno i korišćenje izraza „najbolji interes” kada njegova sadržina nije preciznije regulisana na sveobuhvatan način. Zbog toga će i dalje sudska praksa imati važnu ulogu da prema datim okolnostima pojedinačnog slučaja utvrđuje koji je bio najbolji interes ugovarača osiguranja uopšte, a posebno špediterovog klijenta prilikom zaključenja ugovora o osiguranju.

Prof. dr Slobodan Jovanovic
Association for Insurance Law of Serbia

Intermediary conduct in the best interest of the insured and duties of the freight forwarder related to insurance of the client interest

UDC: 368:347.763
Professional paper

SUMMARY

An interest in insurance law arises as a significant legal institute which is a condition for the validity of an insurance contract. Acting in the best interests is the standard by which the conscientiousness and fairness of the conduct of insurance intermediaries in the performance of contractual obligations are assessed. It is an obligation of an insurance intermediary established

to improve the protection of a weaker counterparty. This obligation also occurs with providers of other services whose primary activity is not insurance mediation, such as lawyer or freight forwarding services.

The paper analyzes the obligation to act in the best interests of the insured in general and in the legal relationship of freight forwarding with insight into the legal theory and business conditions of domestic and foreign freight forwarding companies.

Key words: best interest, needs, intermediary, insurance, risks, freight forwarder, client

LITERATURA (REFERENCES)

Allgemeine Deutsche Spediteurbedingungen 2017 – ADSp 2017, Bundesverband Spedition und Logistik e. V. (DSLVL), 1. Januar 2017.

Allgemeine Österreichische Spediteurbedingungen (AÖSp), Wirtschaftskammer Österreich, Wien, Stand: 09.01.2018.

Brown, H. R. (1998). *Marine insurance – Cargo practice*, Volume Two, Fifth Edition. London: Witherby & Co. Ltd.

De Geyter, S. (February 22, 2007). *Serving the Client's Best Interest is Not Always in the Client's Best Interest!*, Available at: <http://www.searchengineguide.com/stoney-degeyter/serving-the-cli.php>, 17. 9. 2019.

Directive (EU) 2016/97 of the European Parliament and of the Council of 20 January 2016 on insurance distribution (recast) (Direktiva o distribuciji osiguranja), *Official Journal of the European Union*, L 26, 2.2.2016.

Zakon o osiguranju, *Službeni glasnik RS*, br. 139/2014.

Jovanović, S. (1997). *Obaveze špeditera u vezi zaštite komitenta u jugoslovenskom i uporednom pravu*, magistarska teza. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Pravni fakultet.

Jovanović, S. (2007). Uloga posrednika i zastupnika osiguranja u zaključivanju, izvršavanju i produženju ugovora o osiguranju i prirodi i sadržini ugovora koje oni zaključuju sa klijentima u pravu Velike Britanije i srpskom pravu, Milanković-Vasović, Lj. (glavni i odgovorni urednik) u: *Posrednici i zastupnici osiguranja u pravu EU i srpskom pravu* (73–95). Beograd: INTERMEX.

Jovanović, S. (2016). *Pravo osiguranja*. Novi Sad: Privredna akademija.

Jovanović, S. (2019). Značaj instituta interesa osiguranja u srpskom i uporednom pravu, *Versicherungsgeschichte* →

Österreichs – Ethik – Nachhaltigkeit – Versicherung, (Istorija osiguranja Austrije – Zbornik), Band XIII. Beograd – Wien. (prihvaćeno za objavljivanje).

Nederlandse expeditievoorwaarden, Algemene Voorwaarden van Fenex (Nederlandse Organisatie voor Expeditie en Logistiek) op 1 mei 2018.

Nikolić, M. (redaktor). (2007). *Rečnik srpskoga jezika*. Novi Sad: Matica srpska.

Opšte uzanse za promet robom, *Službeni list FNRJ*, br. 15/1954.

Opšti uslovi poslovanja međunarodnih logističara i špeditera Srbije, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 105/2008.

Pavić, D. (1982). *Pomorsko osiguranje*, knjiga prva. Zagreb: Croatia.

Regulation Best Interest: The Broker-Dealer Standard of Conduct, 17 CFR Part 240, [Release No. 34-86031; File No. S7-07-18] RIN 3235-AM35, June 5, 2019, Securities and Exchange Commission, Washington.

Seager, D. (April 8, 2019). Are you really working in the best interest of clients?, *Modern Law Magazine*, available at: <https://www.modernlawmagazine.com/news/are-you-really-working-in-the-best-interest-of-clients/>.

Slavnić, J. (2018). Obaveza distributera osiguranja da u obavljanju poslova postupa pošteno, korektno i profesionalno, *Evropska revija za pravo osiguranja*, 17(2), 8–27.

Carić, S. (1995). Komentar uz čl. 837, Perović, S. (gl. redaktor) u: *Komentar Zakona o obligacionim odnosima*, knjiga II. Beograd: Savremena administracija.

Conditions Générales de Vente régissant les opérations effectuées par les opérateurs de transport et/ou de logistique (CGV-TLF), Union des entreprises de transport et logistique de France, le 1er janvier 2017.

Šulejić, P. (2005). *Pravo osiguranja*. Beograd: Dosije.